

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. kerület, Széchenyi-utca 10.
a hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.
SZERKESZTI
BOGDÁNYI MÓR.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve 8 frt
Félévre 4 »
Negyedévre 2 »
Egyes szám ára 16 kr.

A z E g y e n l ő s é g m e g j e l e n i k m i n d e n v a s á r n a p .

Azok a bizonyos irodák.

Micsoda fán termettek, mire valók, mit csinálnak? Széles e hazában alig van valaki, — Tréfort urat sem kivéve — aki e kérdésekre határozott választ adhatna.

Annyit tudnak róluk, hogy az 1868. kongresszus szülöttei, hogy emlékei egy gyülekezetnek, mely azt tette, a mit nem akart és azt akarta, a mit nem tett, monstrumok, melyek az ellentétek heves összeütközéséből eredtek.

De a magyar zsidóságnak egyszer végre mégis tisztába kell jönni az iránt, hogy tulajdonképen mit jelentsen az a két rejtély, melyek sfinxekként lézengnek a felekezeti ügyek körül és már körülbelül 15 év óta képezik a hivek kíváncsi találgatásának megfoghatatlan kérdőjeleit.

A rejtélyesség eme homályában legjobban érzik magukat; úgy látszik, elemük a sötétség, mely a közönség szeme előtt titokzatos semmivetésüket eltakarja. Egyrészt azt hiszik, hogy közvetlenül az alvilággal állanak összeköttetésben, másrészt meg határozottan állítják, hogy Rothschild és Dárius kincseit őrzik asztalfiókjaikban — szóval a homály a képzelmeket felkorbácsolja úgy, hogy mindenki sejt róluk valamit, de tudni nem tud senki semmit.

Mondjuk ki hát nyíltan: Az a híres két iroda tényleg nem egyéb két tágas szobánál, a hol télen fűtenek, nyáron meg hűselnek és a hol télen-nyáron egyaránt kényelmesen elpipálhat az ember a nélkül, hogy egy légy is háborgatná. Dolog absolute nincsen. De hogy az unalom meg ne ölje őket, imitt amott maguk provokálnak egymásközt egy kis perpatvart, és e veszekedést aztán hivatalos teendőnek nevezik. Ha komoly kötelesség előtt állanak, hamleti töprengéssel keresztbe fonják karjaikat és búslakodnak a helyett, hogy tennének valamit. Nagyképüsködnek, de a mellett a gondviselésre és Tréfort ur bölcsességére biznak mindent. Fáznak mindentől, ami a léhaság megszokott posványából kizavarhatná őket.

És ez állapotnak az antiszemiták örülnek legjobban, mert e visszáságokból egy kis ferdítéssel a legsúlyosabb vádakát csavarinthatnak a zsidóság ellen, de örül e helyzetnek főleg Tréfort miniszter ur, a ki ez ürügy alatt a jogtiprások és önkénykedések egész sorát elkövetheti.

Valóban sajtáságos, hogy épen Tréfort ragadja meg az alkalmat minél zavartabbá tenni a zsidók felekezeti ügyeit, holott jobbra csak annak köszönheti bársonyulását, hogy dicső előde, Eötvös József nyomdokait követni és annak tradícióit megvalósítani fogadta. Ha Tréfort miniszter ur ő nagyméltóságát e szempontok vezérelnék nem diktálna extra anyakönyvi rendszabályt a zsidókra, hanem respektálta volna azo-

kat a jogokat, melyek minden egyenjogusított felekezetet megilletnek.

Azzal, hogy ő az egyedül illetékes közegek melőzésével külön rendszabályokat alkot a zsidók számára, nemcsak az 1867. XVII. t. cz. határozatait, hanem Eötvös József báró alkotását, az izrael. irodák létjogát támadta meg úgy, hogy a történetek után mindenki bátran vetheti fel a kérdést, hát ugyan mire való volt a kongresszus, mit ért az ott megállapított egyházi szervezet, ha mindezt egy tollvonással megsemmítheti a miniszter?

Nem is ért semmit.

Már alapjában el volt tévesztve a feladat. A helyett, hogy a magyar zsidóság mint egyenjogusított felekezet egyházi ügyeinek szervezésére önmagának vindikálta volna a jogot, megengedte, hogy a kormány intervenáljon, és hogy ő vigye keresztül a szervezkedést. A tévedés onnan eredt, hogy a kormány az egyenjogusítás és szervezkedés közt okozatos összefüggést látott, holott a törvényhozás az emancipációt nem kötötte a szervezkedés feltételéhez, hanem azt a dolog természetes rendje szerint a felekezetre magára bízta.

Igy rombolta le az egyenjogusítás elveiből folyó felekezeti autonómiát maga a kongresszus, mely a helyett, hogy a kormány beavatkozása ellen állást foglalt volna, türte a gyámkodást és a helyett, hogy törvényhozási intézkedést követelt volna a zsidó felekezet önrendelkezési jogának biztosítására, hübele-balázs módjára alkotott mindennemű szabályzatot, melyeknek értéke kétevé vált már azért is, mert csak azokra nézve birtak kötelező erővel, akik magukat a szabályzatoknak alávetni, illetve azokat elfogadni méltóztattak.

De a kongresszus a mellett, hogy munkálatai meddők maradtak, a magyar zsidóságot két táborra, vagy miként némelyek tévesen állítják: két szektára is osztotta. És ez annak az emlékezetes gyülekezetnek legátkosabb következménye. Az a tizenöt éves háború, mely az orthodoxok és neologok közt dúl, annyira megbénította felekezetünk életerejét, munkakedvét, önértét, szóval mindent, a mi a felekezeti közösségből folyó jogok érvényesítésére mulhatatlanul szükséges, hogy alig tud kiépülni a kimerültség megfenekelett apathiajából. A kongresszus szülte e zsörtölődéseket és a két iroda permanensége tette ez ellenséges viszonyt. Más felekezeteknél sarkalatos elvi kérdések, dogmák képezik a szakadás indító okait, a magyar zsidóságot ellenben a kicsinyes személyeskedések csúfos cselszövényei kergették a két tábor örvényébe. Orthodox és neolog zsidók közt tényleg nincs különbség; a mit a két tábor hivatalos vitézei annak állítanak, az mind olyan mozzanat, mely a zsidó vallás alaptételeitől olyan távol áll, mint Makó város Jeruzsálemtől. A zsidó vallás alapját nem dogmák, hanem erkölcsi törvények képe-

zik, melyeket mint örökké igaz és mindenki előtt szent szabványokat ajándékozott az emberiségnek. A zsidó vallás ezen erkölcsi törvényei tekintetében magában a zsidóságban nem léteztek és nem léteznek eltérő nézetek, áramlatok vagy pártok; a kultus külső szer-tartásos részeiben nyilvánuló eltérések nem tekinthetők olyan jelentőségűeknek, melyek vallásfelekezeti szakadásokat idézhetnének elő. Az ugynevezett orthodoxok és neológok ugyanazon erkölcsi és vallási törvényen állanak. Az orthodoxok és neológok közt mind házassági, mind elválási és temetkezési ügyekben — a felekezeti összetartozandóság eme legjellemzőbb ismérvei tekintetében — semmi különbség nincsen; a vallási buzgóság képezi az egyedüli pontot, hol a neolog az orthodoxtól eltér. Már pedig ez magában véve nem elég indok a szakadás tényének egyházjogi igazolására. Ismételjük, hogy a magyar zsidóság kebelében szekták nem léteznek; vannak orthodox és vannak neolog zsidók, de ezek összevéve egy felekezethez, a zsidó egyházhoz tartoznak.

A magyar zsidóság összeségéhez szólunk tehát, midőn felekezeti jogainak megóvása és érvényesítése érdekében az eddigi zürzavaros viszonyok megszüntetésére hívjuk fel őt. Meg kell szüntetni azokat a tényezőket, melyek eddig a békét felbontották és helyettesíteni olyan intézményekkel, melyek a zsidóságot nem szétválasztani, hanem egyesíteni lesznek hivatva.

Bogdányi.

A mivel a világot akarják megmenteni.

Világfájdalmas tébolyda — candidatusok és rablóvezérek néha azzal szoktak mulatni, hogy codexeket szerkesztenek. És az efféle codexeknek az a közös jellemvonásuk, hogy nincs bennük semmi elv, semmi erkölcsi momentum, semmi logikai összefüggés, semmi indokolás, semmi értelem. Brutalis

cynismussal mondják ki az egyes szakaszok, hogy mit hogyan kell rombolni; minden kendőzés és szépitgetés nélkül mondja ki a rablóvezér, hogy itt betörés és gyújtogatás, amott orgyilkosság vagy tuszok elhurezolása által kell a más emberek pénzéhez jutni.

Körülbelül ilyen codex jelent meg a múlt napokban a budapesti lapokban „az antisemita párt programja” czim alatt.

Pártprogram? Láttunk már sok pártprogramot, mind-egyikben a haza java, a nemzeti haladás, egy nagy elv dala, vagy legalább egy társadalmi osztály izmosodása, hatalmasodása volt kitűzve czélul; mindegyikben indokolni, igazolni igyekeztek a czél elérésére használandó eszközöket; kimutatni igyekeztek a czél igazságosságát, az eszközök méltányosságát; bármi mélyen voltak is a jezsuiták meggyőződve czéljuk szentségétől, nyiltán sohasem mondták, hogy a czél szentesíti az eszközöket és komolyan hitték, hogy a máglya tüze az eretnekek lelkét megmenti az örök kárhozattól.

Az antisemita program példátlan cynismussal kimondja, hogy a zsidókat meg kell törni és minden indokolás, minden igazolás, minden kendőzés nélkül sorolja fel a módokat, melyek által a zsidóknak ártani lehet. Reactionárius vagy liberális, progressiv vagy retrograd, közhasznu vagy ártalmas, üdvös vagy kárhozatos rendszabály-e az, amit javasolnak, azzal nem törődnek, csak a zsidónak ártson.

Csak egy példát idézünk. Az antisemiták úgy félnek minden modern, szabadelvű eszmétől, mint az ördög a tömjéntől. És programjukba beveszik a radikális párt azon régi követelményét, hogy bűnügyek fölött esküdtszékek ítéljenek. Miért? Hogy kerül ez a radikális elv egy antisemita programba?

Miféle gondolatmenettel, miféle érveléssel lehet áthidalni az úrt, mely a kettő közt tárog? Ne keressük az okok láncolatát, ne keressünk érvelést. Csak az eredményt nézzük.

Ha a budapesti és zalamegyei kravallok hősei bíróság elé kerülnek, mely a törvényt alkalmazza rájuk, akkor elítéltetnek. Milyen jó volna pl., ha ez urakat azon esküdtszék elé lehetne állítani, mely felmentette Istóczyt! Milyen szép volna, ha bizonyos zalamegyei urak ítelnének a zalalövői rablások elkövetői, tehát saját áldozataik fölött? És ez a kecségető kilátás elég volt arra, hogy az antisemiták szennyes kezüket a radikális tömjén felé nyujtsák.

TÁRGA.

Montefiore és a zsidók századunkban.

— A Times angol eredetije után. —

Sir Moses Montefiore ez évi október 24-én kezdte meg élte 100-dik évét. Már 50 évvel ezelőtt London város che-riffjeként szerepelt, a mi akkor zsidóra nézve nagy fontosságu kiténtetés volt 1837-ben, mikor Viktória királyné trónra lépett, még a katolikusok is csak nyolcz éve voltak emancipálva és a zsidók még csak 21 évvel később juthattak el a parlamentbe. És Sir Montefiore félszázad előtt tiszteletet tudott magának kivívni nemcsak mint fiantróp, hanem azzal is, mert bebizonyította, hogy a zsidó faj a közéletben is kiváló sikerrel és fényvel tud szerepelni.

Száz év! Minő nagy eseményeket, mily óriási változásokat láthatott ez idő alatt végbemenni a dicső aggastyán! 1784-ben született, egy évvel Észak-Amerika függetlenségének elismerése után; akkor állott a 25 éves Pitt Anglia kormányának élére; akkor lépett a parlamentbe Wilberforce, aki még nem kezdte meg a rabszolgaság elleni agitációt; akkor hangzott fel az első merész gúny a régi állapotok ellen Beaumarchais »Figaro«-jában. Mikor öt éves volt a fiatal Montefiore, hallhatott valami hírt a Bastille ostromáról és ébredő lelkének hurjait tán épen a nagy forradalom szele hozta először rezgésbe. Az első komoly gondolatokat talán épen a nagy Napoleon sorsának nagy tanulságai keltették fel benne.

Már 1827-ben vagyonos, tekintélyes személy volt; négy lovas kocsin járta be Olaszországot és Franciaországot és vitte Codrington tengernagy sürgőnyeit Clarence herceghez, (később IV. Vilmos) tudatandó a navinói tengeri csata hírét.

Montefiore jellemzetes pontossággal, mihelyt Londonba ért, a sürgőnyre, a herceghez sietett, annyi időt se engedve magának, hogy előbb a családját üdvözölte volna. Másnap reggel a herceg magához hívatta Montefioret és társalgás közben kérdezte tőle, hogy keleten az emberek mit szólnak a csatához. Montefiore azt felelte, hogy a közfelfogás szerint a tengernagy kénytelen volt úgy tenni, ahogy tett, mert Codrington kifejezése szerint „az angol tengerész tudja, hogy mi a kötelessége, ha megsértik a brit lobogót”. A hercegre kedvező benyomást tett ez az igazi angol emberhez méltó válasz. Montefiore ekkor első palesztinai utjáról jött vissza és ekkor kezdte meg számos utazásait, fáradszátlan tevékenységét elnyomott hitsorsosai érdekében.

A zsidóság sorsa akkor még Nyugat-Európában igen szomorú volt. Kitért zsidók, minők Bernal és Ricardo, a híres nemzetgazdasági író, a parlamentben ültek; Sampson Gideon, a Gardley család alapítója, Medina Salamon, Lopes Manasseh és Ximenes Móríc nemesi rangra emeltettek. De az oly zsidók, akik hivek maradtak őseik vallásához, hasz-talan szereztek érdemeket, jutalmat nem nyertek.

És Montefiore egész életén át szigorú orthodox volt életmódjában, filantrópiájában sohasem ismert felekezeti különbséget. Három évvel ezelőtt még legrendesebb látogatója volt a zsinagógának, melyet Ramsgateban, east-cliffi birtoka közelében építtetett; Jeruzsálem pusztulásának évforduló napján és a hosszú napon legszigorúbban böjtölt mindig. Ačkéta nem volt, de mindig tartózkodott oly állapotok husától, melyek élvezetét tiltja a ritus.

De ha egyfelől szívesen ragaszkodott a hagyományokhoz, melyeket a modern zsidók el szoktak hanyagolni, másfelől ő kezdett a mellett küzdeni, hogy a zsidók vivják ki polgártársaik tiszteletét és szeretetét és hassanak oda, hogy vallásuk

De egyet csodálok! Az antisemita program szerkesztői miért nem mondták ki egész egyszerűen hogy „zsidó-kravallók ügye az esküdtszék elé veendő és minden philosemita mint érdekelt fél a priori kizárandó.”

Eleinte azt hittük, hogy erre még se volt bennük elegendő cynismus. De ez a magyarázat sehogysem elégitett ki. Az antisemita jogosultnak tartja a torturát, a zsarolást, a rablást, a gyilkolást, ha az zsidó ember rovására követtetett el. Egy pillanatig sem habozt az nyíltan kimondani.

Más oka lehetett annak, hogy a kérdéses pont nem szövegeztetett a maga természetes formájában. Ebben a formában Recsky Bandinak, Vay Gyurkának és a zalamegyei rablásnak teljes immunitást lehetett volna ugyan biztosítani; de mivel akadnak antisemiták, a kik csángó pénzeket is sikkaszhatnak és ezeket csak nem lehet védtelenül kiszolgáltatni a népbíróságok fenyegető hatalmának!

Es ne gondolják, hogy az efféle ironicus frázis.

Az antisemiták annyira saturálták magukat mindenféle gonosz, ostoba elvekkkel, hogy arra kell már módot keresniük: nem lehetne-e valamiképp minden gonosztevőnek immunitást biztosítani. A kir. főügyészség feljelentést kap, hogy egy szerkesztőség a csángók javára gyűjtött pénzt nyomdászamlák kiengyelítésére fordítja; kötelességszerűleg megindítja a vizsgálatot. Erre a „Magyar Korona“ (okt. 18-diki számában) azt írja, hogy az illető lapot „bajba akarják keverni“. Az illető szerkesztő maga beismeri, hogy a hat hónapot éhező csángók pénzének fele hat hónap óta a nyomdásznál van elkönyvelve, ezt a „Magyar Korona“ mulasztásnak nevezi.

Sok mindenfélére adtak már diszpenzatiót, de sikkasztót ultramontan lap még nem védett.

De a „Magyar Korona“, amely néha a tiszta erkölcsökről is szokott beszélni, mert valamikor ultramontan lap volt, ma antisemita közlöny és mint ilyen a morálról természetesen igen zavaros fogalmakkal bír.

Még a sikkasztást is mentegeti, ha a sikkasztó véletlenül antisemita. Attól, aki az „antisemita párt programját“ helyesli, mást nem lehet várni.

Az antisemita program röviden abban foglalható össze, hogy az antisemitának minden szabad.

Hogy mit értenek „minden“ alatt, ezt felesleges részletezni. Mindenki tudja. *Argus.*

miatt ne zárassanak ki az emberi és politikai jogok gyakorlatából. Ő és a férfiak, kik vele együtt küzdöttek, minők a Rothschildok, a Goldsmidok, Salomons Dávid, dr. Van-Oven, nemes, rokonszenves jellemükkel nem kis mértékben járultak hozzá a megrögzött előítéletek legyőzéséhez.

Az angolországi zsidók története nem volt olyan, hogy ezen eredmény elérését könnyítette volna. A normán hódítás után számosak és gazdagok lettek, de uzsorával foglalkoztak és ezért a mindinkább elhatalmasodó szerzeteknek, melyeknek egyetlen versenytársai a dúsgazdag zsidók voltak, könnyen sikerült felkelteni a nép féltékenységét és ennek segélyével felszítani ellenük a vallási fanatizmust.

A keresztes hadjáratok kezdetekor első sorban ellenük fordult a nép dühe és Disraeli Izsák igen megkapón írta le, hogy a gyorki zsidóknak már mily ostromot kellett kiállaniok. Sőt 1290-ben az őshitű zsidókat száműzték Angolországból.

Általános vélemény, hogy 1290 után Angolországban egyáltalán nem voltak zsidók, és csak Cromwell protektorátusa alatt kerültek vissza a brit félszigetre. De újabb időben bebizonyították, hogy a 14-ik században Chancery-Lane közelében még külön épület volt berendezve kiterő zsidók befogadására. Erzsébet királynőnek volt zsidó orvosa, Mark Tattison, elmondta egy zsidó tanító történetét, ki 1613-ban élt Oxfordban. John Davis iskolamester, ki 1655-ben héber nyelvtant tett közzé, még figyelmeztette az egyház hí fiait, hogy ne hallgassanak „a zsidó ámitókra, akik az országban barágnak és az emberek fiúit iszonyu zajjal zúgják tele“. De ezek csak véletlenül vetődtek Angolországba, mint a Leghorn-zsidók, akik — mikor kiűzték őket Spanyolországból — visszatértek régi hazájukba, de itt az inkuizíció kezeibe kerültek.

Cromwell a hollandi zsidóknak (jobbára Spanyolországból elmenekült zsidók voltak) megengedte, hogy letelepedhes-

A Függetlenségről.

Csak a tényeket akarjuk felsorolni, a mivel a közönségnek tartozunk, annak a magyar közönségnek, mely keservesen nélkülözött garasait a nemzeti kegyelet oltárára tette, és melyet a Függetlenség szerkesztője, Verhovay Gyula olyan galádul megcsalt. El akarjuk mondani, mi történik mostan annak a szerkesztőségnek szinfalai mögött, mert bűnök tartanak az elnéző hallgatást olyan esettel szemben, mely minden tisztességes embernek szégyenpirt hajt az arczára. Végre is meg kell ismertetni a társadalommal azokat az egyéneket, kik erkölcsöknek eddigi bírái és félrevezetői voltak. Verhovay Gyula, a kit botrányos közbünténnyel vádolnak, ugyanaz a Verhovay, a ki talmodmorál, zsidó uzsoráról, héber humbugról és izraelita hazafiatlanságról olyan vérlázítóan hepcziáskodott, most ott áll leálcázva, hitványságának undorító meztelenségében és még attól is kell tartania, hogy ma holnap a dutyiba kerül, mert sikkasztott.

Mi már rég mondtuk, hogy Verhovayra olyan jövő vár, mint a milyent ő annak a hirlapirónak készített, a kit a mult őszszel Aczél Péter báró megbotozott. Most sikkasztást követett el, de lesz még idő, midőn Verhovay revolverrel jár zsarolni is, és az emberek, ha bolyongni látják az utczákon, szomoruan sohajtva azt fogják mondani . . . és ez az ember egykor szerkesztő és országgyűlési képviselő volt Magyarorszában.

*

Hiteles forrásból értesülünk, hogy a Függetlenség 300 pap előfizetője közül eddig 118-an küldték vissza a lapot, mint olyant, melyet többé kézhez venni nem akarnak, dacára annak, hogy az előfizetés még csak december és január hónapokban vagy még ké-

senek Angolországban, ügyvédjüknek, Manassehben Israelnek, évidiját fizetett, és 1657-ben a stepneyei uradalomhelyen temetőhelyiséget is utalt ki részükre. Az aranyművesek, versenyző bankárok és a citybeli kereskedők hasztalan nyujtottak be kérvényeket a zsidók ellen, ők részt vettek Marlborough hadjárataiban, harcoltak a hajóhadban és egyikük, a ki Amerikába vándorolt ki, az amerikai függetlenségi harcban a filadelfiai felkelők vezére volt.

De mig számos zsidó egyénekint meggazdagodott és áttért a keresztény vallásra, a zsidó mint olyan csak a király kegyelméből élt az országban, nem volt elismerve polgárul és sokféle hivataltól és pályától volt eltiltva.

Montefiore leginkább Angolországban eszközölt ki nagy változásokat a zsidók helyzetében. Mendelssohn Mózes a modern zsidó gondolatvilág atyjának szokták tekinteni. Montefiore pedig, aki két évvel a jeles berlini bölcsész halála előtt született, a tettek világában játszott ilyenféle szerepet. Ő vezette a zsidókat, midőn megkísérlették tért foglalni a körülöttük keletkező új társadalomban. A mondás, „hogy Mózesből Mózesig senki se volt oly nagy, mint Mózes“, melyet eleinte Maimonides Mózesre, később Mendelssohn Mózesre alkalmaztak, ráillik Montefiore Mózesre, akinek tevékenysége a zsidó faj történetében ép oly fontos korszakot alkotott, mint amilyen az volt, melyben Maimun fia más tudós zsidókkal és arabokkal együtt ama nevezetes irodalmi működést fejtette ki, a melynek köszönhetjük azt, hogy a görög bölcsészet a kereszténység sötét századaiban nem veszett el.

Pelham zsidó emancipáló törvényét 1754-ben visszavonták, mert a nép váltig kiáltotta, hogy „no more Jews, no wooden shoes“ (nem kell zsidó, se faczipó); ha a zsidók nevelési célok tárgyában kérelmeztek, azt felelték nekik hogy babonás célokat követnek. Egy alkalommal egy zsidó bizo-

sőbben lejár. A többi előfizetők részéről is tömegesen érkeznek vissza a példányok, melyek czímszalagján gyakran a legcsipősebb megjegyzéseket lehet olvasni. Így küldtek vissza e héten több rendbeli számot a következő épületes kísérő szavakkal: „Csángópénzen hizott ujság nem kell“ továbbá: „Sikkasztóktól nem fogadunk el semmit“ vagy: „Tartsa meg az ur magának, becsületes embereknek ugy se köll;“ aztán: „Csak egyszer mentem lépre, többet nem csal meg.“ stb. stb.

Verhovay egyik barátjától hallottuk, hogy a leálczázás első napjaiban csakugyan tartani lehetett attól, hogy kétségbeesésében öngyilkosságot fog követni és különösen akkor, mikor hallotta és látta, hogy a közönség lapját többé sem olvasni, sem arra előfizetni nem akar, desperációja olyan magas fokú volt, hogy éjjel nappal tombolt és jajveszékelt.

A Függetlenség kaucziója ügyében azt jelenthették, hogy a lap már egy hét óta a legnagyobb megérőltetések daczára sem bírja letenni a kaucziót. Csátár Zsig. ugynevezett „ingatlanait“ az illetékes hatóság elégtelennek találta a kauczió összeg betáblázásának eszközésére. A lap, mely ilyen körülmények közt egy hét óta a törvény határozott rendelete ellenére megjelen, különben nemcsak kauczió hiánya miatt, hanem főleg az előfizetők tömeges elmaradása folytán lesz kénytelen már legközelebb kimulni.

A következő sorokat vettük: Tisztelt szerkesztő ur! Tegnap délután egy ismert budapesti nagykereskedő czég irodájában megjelent a Függetlenség egy bizalmas embere, aki a lap eladását felajánlotta. Nagyon olcsón adta volna át, ha vevőt talált volna. Az

nyos összeget hagyományozott, hogy kamatai árából egy gyülekezet előtt olvastassák Mózes törvényeit. Lord Hardwick ez összeget elkobozta egy keresztény kápolna javára és ez az intézkedés, mely 1754-ben tétetett, még 1818-ban mérvadó precedensnek tekintetett.

A »De Judaismo« czimű törvény még 1846-ban is fennállott; intézkedései feledésbe mentek ugyan, a törvény a rendes gyűjteményekben nem is volt meg, de egyes határozatait még idézték, mikor a zsidóktól megtagadták a londoni polgári jogot és 1822-ig megtiltották nekik a Cityben üzleteket nyitni. Így pl. 1828-ig csak 12 zsidónak engedték meg, hogy a cityben mint alkuszok működjenek, külön engedélyt kellett erre a lord-mayortól kapniok és ez engedélyért az illetők nagy összegeket fizettek.

Akkoriban a Rothschildok híre még nem hatott túl a frankfurti zsidó-utcán; Nathan, az angol ház alapítója, 1777-ben született; Lionel, az első zsidó, ki a parlamentbe jutott, Montefiore unokaöccse volt és nagybátyjánál 24 évvel fiatalabb. Még 1833-ban, mikor egy zsidó ügyvédi oklevelet kért, ezt csak ünnepélyes vita után adták meg neki. Az oxfordi és cambridgei egyetemeken az eskümintá miatt zsidók nem kaphattak okleveleket. Sylvester az 1837-ki matematikai versenyen második díjat nyert, de az oklevél elnyeréséhez szükséges nyilatkozatot nem tehette meg. A cambridgei egyetem csak 1872-ben tette jóvá e hibát.

Egy évvel Montefiore születése előtt az ir parlament még külön törvényt hozott, melyben a zsidókat kizárta a honosításból, úgy hogy 1881-ig mindössze 453 zsidó telepedett le Irhonban, holott épen ez országra, mely csakis mezőgazdaság után él, nagyon ráért volna egy zsidó-bevándorlás.

Ilyen volt a zsidók állapota Angolországban, mikor Montefiore a közpályára lépett.

(Folyt. köv.)

olcsó ár magyarázatául azt hozta fel, hogy Verhovay é pénzekből akarná fedezni azokat az elsikkasztott adakozásokat, melyek mindössze körülbelül 4000 forintot tesznek ki. Budapest, 1883. október 29. Kiváló tisztelettel S. F.

A csángópénzeken kívül Verhovayék a Táncsics, az Arany-szobor, a győri vízkárosultak, a Szabadságszobor, a Halmi árvák és az Árpádszobor részére adakozott pénzeket is elsikkasztották. És daczára, hogy ez köztudomású és hogy a fenytő vizsgálat is már folyamatban van ez ügyben, a vádlott a helyett, hogy meghúzná magát bűnbánóan, folytatni akarja a hirlapszerkesztést és a mások becsületessége fölötti biráskodást. Ez aztán már csakugyan több a szemtelenségnél.

A Verhovay-ügy a képviselőházban.

Budapest, nov. 2. Tekintetes szerkesztő ur! Nem lesz talán érdektelen a közönséget megismertetni azzal a hangulattal, melyet Verhovay Gyula lapszerkesztő országgyűlési képviselő sikkasztási ügye képviselői körökben keltett. A legutóbbi idők eseményei közt talán egy sem tett olyan mély benyomást. A felháborodás általános volt és nagy mértékben fokozódott ama magatartás által, melyet a Függetlenség a leálczázás utáni napon tanúsított. Ama szerencsétlen irányú cikk, melyben Verhovay megdöböntő cinizmussal bevallotta, hogy ő a csángópénzeket „nyolcz százalékra elhelyezte“, mindenkit undorral töltött el. Hozzá járultak még a Kozma Sándor elleni kvalifikálhatlan támadások, melyek az ellenszenv ürmopoharát csordultig megtelítették.

E cikk megjelenése után képviselői körökben komolyan arról volt szó Verhovayt nyilvánosan felszólítani, hogy mandátumát a czeglédi választók kezéhez tegye le, mert ilyen foltal a törvényhozás termeiben többé meg nem jelenhetik.

Később azonban eltértek ettől a tervtől és elhatározták, hogy előbb bevárják a törvényszéki eljárás befejezését abban a reményben, hogy tán még sem lesz olyan szemérmetlen, ügyének végleges elintézésé előtt az országház küszöbét átlépni.

Különbek voltak és vannak sokan, kik a történetek alapján hiszik, hogy Czegléd város választói majd elbánnak avval az emberrel, ki bizodalommal olyan rútul visszaélt, és fognak módot találni annak megakadályozására, hogy a magyar nemzet képviselőtestületében olyan egyén helyet ne foglaljon, a ki a nemzeti kegyeletet a saját ocsmány tüzeti czéljaira kizsákmányolta.

Mindenesetre kíváncsian néznek a november 17-diki ülés elé; mert több mint valószínű, hogy egy képviselő (azt állítják, Irányi Daniel) ez ügyben felszólal azon esetre is, ha a czeglédi kerület választói elmulasztanák a leszámolást, vagy ha a fenytő törvényszék által Verhovay kiadatása iránt kérvény nem is terjesztetnék a képviselőház elé.

Rohonczy Gedeon országgyűlési képviselő, mint biztos forrásból értesültem, csak akkor fogna az ügybe avatkozni, ha Verhovay a házban megjelenni merészelné.

Verhovaynak mind erről már tudomása van, mert ő lázasan várja barátainak jelentéseit »a képviselők hangulatáról, és vannak emberei, kiknek már számtalanszor nyílt alkalmuk képviselők körében a fentebbi részleteket hallani. Amicus.

A zsidó hitoktatásról.

Ez is egyike ama nagy horderejű kérdéseknek, melyeket a lehetőség szerint haladéktalanul megoldani szent kötelességünk annyival is inkább, mert minden pillanat, melyet e tekintetben elvesztünk, pótolhatlan károkat idéz elő. Számtalan kulturális érdekek fűződnek e kérdéshez és ha mi csak amúgy félvállról nézzük, a mint azt eddig láttuk, akkor eljő

az idő, midőn Magyarországon nemesak orthodox és neolog zsidók lesznek, hanem kifejlődnek: reform-zsidók, status quo-zsidók, status quo ante zsidók, hívő és nem hívő zsidók, szombatosok és vasárnaposok, januáristák és tischristák és a többi és a többi. . . .

Mindenki alkot magának hitelveket a saját gusztusa szerint és elfelejti a zsidóság alapeszméit. Ezt pedig meg kell akadályozni, már csak azért is, mert a zsidóság illetén szétforgácsolása erősebbé teszi elleneinket, kik zsidók közt különbséget nem tesznek, de a hitehagyott zsidót is csak úgy rágalmazták, mint az orthodoxot.

Köztudomású és tagadhatatlan tény ugyanis, hogy az antiszemitizmusnak fajunk elleni küzdelmében soha egyéb fegyvere nem volt és nincs, mint a hazugság. Ez az egyedüli fegyver az, melylyel az ő gonosz céljait mindig elérte. Elérte pedig azért, mert azon rágalmakat, miket az izgatók nagy ravaszsággal ellenünk koholtak, a buta emberek elhitték. A gonoszság rendesen a butasággal szövetkezik. Ezen nincs esodálkozni való, mert oly elemektől, kiknek úgy szellemi, mint erkölcsi nevelése el van hanyagolva és a kiknél ennek következtében még a vagyonbiztonság elleni büntények is nem épen a lehetetlenségek közé tartoznak, nem kívánhatjuk azt, hogy hozzánk nagyobb vonzalommal viseltessenek, mikor az álhazafiak úgy is csak azzal biztathatják, hogy jó dolguk lesz, ha rabolni és gyilkolni fognak. Azonban minden félreértés kikerülése végett különösen hangsúlyozom, hogy itt nem a hitoktató megváltoztatásáról, hanem annak az eddiginél biztosabb, precízebb alapra való fektetéséről van szó. Érezzük ugyanis mindnyájan — a mint az alábbi indokolásomban ki is mutatom — miszerint égető szükségünk van egy általános tervezet kidolgozására, melyben az elemi mindkét nembeli első osztálytól egészen a szeminárium legutolsó évfolyamáig könnyű áttekinthetőséggel és megbízható beosztással legyen kimutatva, hogy minden osztályban a héber tantárgyak közül fokozatosan mely tárgyakat és mily nagy mennyiségben kell tanítani és tanulni. Ez az első feladat. Hogy ez a feladat a többiekkel együtt ki által teljesítendő: erre még lesz alkalmam cikkeim folyamán visszatérni.

És itt első sorban rá akarok utalni a középiskoláinkban divó hittanoktatásra. Ez a pont az, melyhez annyi szó fér és a melynek megbeszélésénél annyi sebhelyekre kellene mutatnom. Mert tény az, hogy egy felekezeti sincs, mely oly keveset törődne a középiskolai hittanítással, mint a zsidó felekezet. És az a szokás, mely jelenleg e téren uralkodik, teljesen elegendő arra, hogy a serdülő ifjuság vallás-erkölcsét megmetyelje.

Pedig itt a legtöbb esetben oly szép tehetségű és buzgó ifjakkal van dolgunk, a kik nem csupán az előadás órájában, hanem azonkívül is szentelnének néhány órát hittani tanulmányokra.

De hogy ez megtörténhessék, magyar hittani könyvek kellenének, mely könyvek az iskolán kívül álló mindkét nembeli egyének által is használhatók legyenek.

Tudjuk azonban, hogy ezt megtenni sokkal nehezebb, mint kimondani. De meggyőződésem szerint azon számos indokból, melyeket a következő számokban lesz szerencsém közölni — ennek előbb-utóbb meg kell történnie, még pedig erre hivatott szakférfiak által, kik bizonyára nem fognak kimélni semmi fáradságot, midőn arról van szó, hogy hitsorsosaikat magasabb hiterkölsi és szellemi niveaura emeljék.

Mint hogy azonban az imént érintetteket egy cikkben elintézni nem lehet, a t. szerkesztőség becses engedelmevel leszek bátor a jövő számban még egyet-mást elmondani, mi reményem, az ügy érdekeit előmozdítani hivatva lesz. *Benedikt M.*

A zalamegyei zavargások.

E héten tartotta meg Zalamegye közgyűlését, melyben a lefolyt nyáron történt zavargások napirendre kerültek. Mint

megelégedéssel értesültünk, a megye legintelligensebb elemei és társadalmi állásuknál fogva legbefolyásosabb vezéregyéniségei nemesak a zavargásokat, hanem az azokat előidéző mozgalmat is kárhoztatják és csakigen csekély volt azon bizottsági tagok száma, kik a zalamegyei alispánnak az izgatások elnyomására irányuló erélyes fellépését rosszalták. Ugyanazok az urak peroráltak az alispán ellen, kiket a kir. főügyészség közvetlenül a zavargások kitörése után körrendeletében olyan tálatóan jellemzett. A következőkben közöljük a közgyűlés érdekes lefolyásáról szóló tudósítást:

Glavina főispán nyitotta meg az ülést. Jelentette, hogy a megyében a rend teljesen helyreállott és a kir. bizottság megszünt; a katonaság redukáltatott, de úgy van elosztva a megyében, hogy a legkisebb zavargás kiütésekor rögtön a helyszínen teremhet. Zavargások esetén — mondá továbbá a főispán — a helyi hatóságok szigorú felelősségre fognak vonatni.

Novák Lajos legmélyebb indignációját fejezte ki a szégyen fölött, mely a megyét érte és ennek becsületén, hirnévén oly súlyos csorbát ejtett. Az alispánnak erélyes fellépéseért bizalmat és köszönetet kíván nyilvánítani. (Az egész gyűlés hangos éljenekbe tört ki.)

Csertán Károly hevesen megtámadja az alispánt, a ki szerinte törvényellenes módon kérte a statáriumot és a kormánybiztost; azt tette, a mit nem kellett volna tennie és elmulasztotta, amit tennie kellett volna; szó nélkül hagyta azt, hogy a főügyészség a megye értelmiségét megsértette és bűnrészességgel gyanúsította; az alispánnak kötelessége lett volna Kozma Sándornak a kir. ügyészséghez intézett körlevelét erélyesen visszautasítani. Szóló azt indítványozza, hogy a közgyűlés fejezzen ki rosszalást az alispán eljárása fölött.

Vadnay Andor hosszabb beszédében azt fejtegeti, hogy voltaképen a zsidóság oka mindennek; megtámadja a főügyészt és az alispánt.

Svastics alispán erélyesen felel és visszautasítja Csertán támadásait. Hová lenne a megye — kérdé továbbá — ha a gyűlés hallgatna az oly állításokra, minőket Vadnay hangoztatott.

Skublics László és Bessenyőy képviselő melegen szólalnak fel az alispán mellett, a ki szerintük feladata magaslatán állott.

Novák kijelenti, hogy a szégyenfolt örökre ott fog tapadni a megye hirnévén. Az alispán lelkiismeretesen teljesítette kötelességét és nem szorult rá, hogy magának köszönetet vagy bizalmat szavazzasson; a megyének úgy is lesz nemsokára alkalmá az ügy érdeméről nyilatkozni.

A közgyűlés határozata az utóbbi felszólalás értelmében mondatott ki.

Egy kis statisztika.

A zavargások színhelyeit illetőleg a hírlapok és saját dosítóink értesítése nyomán a következőkben közöljük azon városok és községek neveit, a hol mult nyáron az antiszemita mozgalom kisebb nagyobb tettelegességekben tört ki, de a honnan most már, miként megelégedettséggel konstatálhatjuk, a legmegnyugtatóbb híreket veszünk úgy, hogy bátran kimondhatjuk, hogy a félrevezetett közönség az utolsó hetek eseményei folytán mintegy kijózanodva, sietve csatlakozik azok nézeteihez, kik az antiszemitizmus keletkezése óta folyton hirdették, hogy az egész csak néhány hazafiatlan ripóknek a legszennyesebb önzés céljára irányuló izgatása. Talán nem lesz érdektelen ismerni azokat a képviselőket is, kiknek kerületeikben zavargások előfordultak. Ime itt vannak:

E képviselők nevei, kerületeik megnevezésével (a hírlapok tudósításai nyomán a következők):

Andrássy Gyula Esztergom megye Dorog kerület, Apáthy István Zalam. Letenye ker., Ábrahámffy Gyula Pozsonym. Galántha ker., Baranyi Ödön Biharm, Margitta ker., Bende Imre Bácsm. Ujvidék város, Bessenyey Ernő Zalam. Szt.-Gróth ker., Bittó Béni Pozsonym. Somorja ker., Bittó István Mosonm. Zurány ker., Busbach Péter Budapest város VI. ker., Chorin Ferencz Zalam. Baksa ker., Deutch Lipót Baranyam. Mohács ker., Falk Miksa Zalam. Keszthely ker., Farkas Dávid Zalam. Zala-Egerszeg ker., gróf Forgách Antal Nógrádm. Losonc ker., Fornszek Sándor Somogy. Szigetvár ker., Földes Gyula

Pozsonym. Duna-Szerdahely ker., Halassy Gyula Zólyomm. Besztercebánya város, Hegedüs Károly Veszprém. Somlyó-Vásárhely ker., Helfy Iguác Vasm. Szent-Gotthárd ker., Hoffmann Pál Budapest VII. ker., Horváth Boldizsár Vasm. Szombathely ker., Kálmán Imre Nyitram. Szenicz ker., Kajuch József Liptóm. Rózsahegy ker., Kissovics József Veszprém. Veszprém ker., Kovács László Sopronm. Eszterháza ker., Láng Lajos Veszprém. Pápa város. Matlekovic Sándor Bács-Bodrogm. Apatin ker., Maximovic Miklós Bács-Bodrogm. Zombor város, Mezei Ferencz Nyitram. Szakoleza ker., Nagy István Sopronm. Lövő ker., Nemeshegyi József Pestm. Szent-Endre ker., herczeg Odescalchi Gyula Zalam. Tapolca kerület, Pantotsek Rezső Pozsonym. Nagy-Szombat ker., Pázmándy Dénes Vasm. Körmend k., Prileszky Tádé Pozsonym. Szt.-János k., Rády Endre Hevesm. Gyöngyös ker., Rhorer Viktor Vasm. Németujvár ker., Roszival István Pozsonym. Stomfa ker., báró Sennyey Pál Pozsony város I. ker., gróf Somssich Imre Somogym. Nagy-Atád ker., Somssich Pál Somogym. Csurgó ker., Szalay Ödön Pozsonym. Bazin ker., Szabó Kálmán Somogym. Kaposvár ker., Szájbély Gyula Vasm. Kőszeg kerület, gróf Széchenyi Pál Somogym. Marczali ker., Széll Kálmán Pozsony város II. ker., Szilágyi Dezső Budapest főváros VIII. kerület, Szontagh Pál Nógrádm. Balassa-Gyarmat ker., Tisza László Krassó-Szörénym. Lugos ker., Tóth Antal Sopronm. Csorna ker., gróf Török József Ungm. Ungvár ker., Tréfört Ágoston Sopron város, Unger Alajos Zalam. Nagy-Kanizsa ker., Uzovic Pál Nyitram. Galgóc ker., Veszter Imre Zalam. Lendva ker., Vidliczkay József Szabolcsm. Nyiregyháza város, gróf Zichy Ágost Pozsonym. Szempez ker., gróf Zichy Jenő Székes-Fehérvár város, Zsigmond Vilmos Selmezbélabánya városok.

Horváth Mihály a zsidókról.

Dr. Kayserling ur az Egyenlőség egyik számában egy ép oly szakavatott, mint élvezetes cikkében nagy számát a tudomány és társadalom legfőbb polezán álló férfiaknak sorolta elő, kik a rituális gyilkosságról általánosságban, vagy a tiszta-eszlári bűnügyről különösen véleményüket nyilvánították. A felsorolt adatok mindannyi érv azon állítás mellett, hogy mindazon férfiakat, kiknek ragyogó szelleméről a történet tanúságot tesz, vallási vagy felekezeti előítéletek az egyenes és helyes utról eltéríteni soha nem bírták, hogy a lángelmék soha sem antiszemiták.

Ezen állítás általános; érvényes akármelyik nemzetre, de kiváltképen nemzetünkre, a magyar nemzetre nézve. Nincs a magyar közélet egyfenkölt szellemű bajnoka se, a ki valaha zsidó és nem zsidó között különbséget tett volna, vagy általában ismert volna. A magyar nemzet nagy fiai kivétel nélkül — nem voltak antiszemiták. Nincs szándokomban, őket egyenkint előszámlálni, ki is győzné azt tenni, hanem ezuttal csak Horváth Mihályt emelem ki, ki mind állására nézve, melyet a kath. egyházban elfoglalt, mind a tudomány azon ágára nézve, melyet ernyedetlen munkásságban eltelt hosszú életén át mivelte, a legnagyobb figyelmet érdemli, mert mint pap a kath. elerus kebelében előkelő állást foglalt el, mint államférfi hazánk közéletében tevékeny részt vőn, mint történetíró pedig halhatatlan érdemeket szerzett magának.

Lássuk hát, hogy nyilatkozik Horváth Mihály a zsidókról, vagy az ő szavaival élve »Israel üldözött sarjadékáról.«

Oly annyira visszaszorította a középkori szűkkeblűség a zsidót a nyilvános élet minden mozzanatától, hogy a történet eseményeinek folyamatába hazánk sorsának kerekének hajtására zsidó kéz közre nem működhetett; a történetírónak ily viszonyok közt nem igen akadt alkalmá, zsidókkal foglalkozni, róluk véleményt mondhatni. Csak a legújabb korban hazánk ujjá ébredésekor, midőn a jogegyenlőség melengítő és világító napja sugarait a magyar földre bocsájtotta, kezdettek a zsidóságról, mint a társadalom egyik tényezőjéről említést tenni; azon időtájtól kezdve intézték koronként egyes a nemzet sorsát szívükön hordó hazafiak szózatukat a zsidók polgárosításának ügye mellett. — Horváth Mihály a zsidókkal azon vérengző harc vázolója alkalmával foglalkozik behatóan, melyet a pozsonyiak 1848-ban a zsidók ellen támasztottak; ez esemény előadásába szövi fölülte figyelemre méltó megjegyzéseit.

»A vak hit és szűkkeblű elfogultság — úgy mond Horváth Mihály, »Huszónöt év Magyarország történetéből« című munkájában — egy törvényjavaslatot azonnal ürügyül használt, kiönteni gyűlöletét a zsidókra, kik az ország átalakulását a magok törvényen kívüli, elnyomott állapotára nézve is a megváltás napja gyanánt üdvözölvén, a mozgalmakat buzgó részvétellel s meleg rokonszenvvel kísérték. Pozsony iparosainak előítéletes, alsóbb

osztályai, melyek az ügyes izraeliták szaporodtát és gyarapodását a városban már rég kancsal szemmel nézték, nem tűrhették, hogy azok velők a törvény által egyaránt jogosittanak, márc. 19 és 20. dühös csoportokban támadták meg a zsidókat. Csak fegyveres erő fékezte meg az előítélet és szennyes érdek szülte gyűlölet vérengző kitérését. Pozsony lakosainak egy része nem szégyenlette, a maga számára megtagított szabadság gyakorlatát más embertársai különben is elnyomott osztályának üldözésére fordítani.«

Ugy írja le Horváth Mihály a pozsonyi eseményeket, melyekről a Kossuth Lajos »Pesti Hírlapja« azt írta: »Az ember feje ég és fellázad, midőn a pozsonyiaknak a zsidók elleni harcáról olvas. T. uraim! ne nevezétek azt zsidók elleni harcnak, mert az valósággal vagyon elleni harc, magyarul mondva, rablás volt.«

A Pozsonyban dühöngött antiszemitizmusnak magyarázatát is adja Horváth Mihály. »Ha épen sajnálatos események okát keressük, azt feltalálnunk nem lesz nehéz. Az új törvényekben azon elv állított fel, miszerint polgárjogok s kötelességre nézve a vallás semmi különbséget nem tesz. Ennek következtében a zsidók is teljesedve látták rég ápolt ohajtásaikat, polgár jogokat nyertek. A szabadság áldásai ekként rájuk is kiterjedvén, új polgári kötelességeik tekintetében a legnagyobb buzgalmat kezdék tanusítani. Kik eddig elnyomva s csak türve lévén, most buzgalmokban a polgárok közé vegyültek, sőt itt-ott az előtérbe is tolongának. A polgárság némely osztályai pedig szűkkeblűbbek valának a nemesség felvilágosodott osztályánál; s meg magok nagy örömmel léptek be azon jogok gyakorlatába, melyeket előbb a nemesség élvezett: azokat az elnyomott zsidósággal nem akarták megosztani.«

Oly időben lett ez írva, midőn a zsidók és nem zsidók közt való válaszfalak törvényhozásilag ledöntve még nem valának; oly férfunak nyilatkozata, ki hazánk történetét oly alaposan ismerte, mint kivüle senki.

B. M. . . a

Olvasóinkhoz.

Lapunk fennállásának évi fordulója mult október 29-én volt.

Egy hosszú esztendő mult el, mióta e lapot megalapítottuk, egy esztendő, tele fáradsággal, küzdelemmel, keserőséggel és csalódással.

Multunk a magyar zsidóság egy évi szenvedésének története, de története egyuttal lapunk férfias és bátor küzdelmének is.

Folytatni fogjuk a megkezdett munkát a szabadság és jogegyenlőség nagy elvei nevében, férfiasan és lankadatlan erővel.

A magyar zsidóságot már nagyobb viharok fenyegették, de az igazság mindig erősebb volt a lelketlen bujtogatásnál.

Felkérjük hitrokonainkat, hogy bennünket a nagy védelmi munkában tovább is támogassanak.

A sajtó hatalma a közönség pártfogásában rejlik; minél nagyobb egy lapnak olvasóköre, annál biztosabban számíthat azon célok elérésére, melyeket zászlójára tűzött.

A hitközségek és egyesekhez fordulunk egyaránt. Tegyük lehetővé, hogy lapunk minél szélesebb körökbe jusson el felvilágosítást adandó a magyar zsidóság valódi szelleme és hazafisága felől.

Az Egyenlőség mint magyar zsidófelekezeti lap kötelességének tartja a zsidó felekezet belügyi visszasságainak megszüntetésére közreműködni. Eddig kultamadások akadályozták meg bennünket minden törekvésünkben, mely a magyar zsidóság felekezeti autonómiajának kivívására vezetett volna.

Kénytelenek voltunk ebbeli teendőinket jobb időre elhalasztani. Vajha ez idő nem sokára ránk virradna, hogy a béke munkáját mielőbb megkezdhessük!

Az »Egyenlőség« szerkesztősége.

*

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük lejárt, lapunk heti számához postautalványokat mellékelünk.

Kérjük a t. előfizetőket megrendeléseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldése iránt tájékozva legyünk.

Lapunk előfizetési ára:

egész évre	8	frt.
fél évre	4	»
negyed évre	2	»

Az előfizetési pénzek a kiadóhivatalba (V. Széchenyi-utca 10. sz.) küldendők.

A kiadóhivatal.

H I R E K.

— Egy új antiszemita napilap. E héten a helybeli antiszemita azt kürtöltették vilaggá, hogy egy új napilapot fognak csinálni. A Függetlenség bukásától tartván, azzal sietnek vigasztalni az olvasóközönséget, hogy a nevezett szennylap romjaiból új élet fog keletkezni: új antiszemita napilap. Tény az, hogy az antiszemitizmus irodalmi proletársága végtelenül szeretne egy olyan antiszemita hírlap-vállalatot létesíteni, mely azoknak a temérdek éhenkórász naplopóknak, kik a zsidók elleni izgatás szennyes lobogója körül lézengenek, valami foglalkozást nyújtson; de hogy sikerül-e nekik a szükséges pénzmagot előteremteni, az más kérdés. A mai viszonyok közt népbolondítás és botrányhajhászattal alig fogja magát fenntartani. A mi pedig az antiszemita lapok másik jövedelmi forrását (a gyűjtéseket) illeti, hát bizony a közönség alaposan megrendült bizalmával szemben ezek sem nyújthatnak már elég garanciát a megélhetésre. Legjobb volna tehát, „az új antiszemita napilap“ ismeretlen hőseinek egy új t.-eszlári esetet is csinálni; ezzel talán még lehetne egy ideig szélhámoskodni.

— Szeged, okt. 28. Tekintetes szerkesztő ur! F. hó 26. kellemes ünnepélyt tartott a szegedi zsidó iskola, illetőleg hitközség. E napon t. i. föl lett avatva az ujonnan fölépített leányiskolai helyiség és rendeltetésének átadva. A szegedi árviz előtt-községünknek külön helyisége volt a fiu- és külön a leányiskolának. Az árviz a fiuiskolát elsodorta és azon része, amely az elemnek daczolt és megmaradt, nem volt tanhelyiségnek használható, minthogy négy hónapon át másfél öles vízben állott, a falak át voltak ázva és így egészségtelenek. Szerencsésebb volt a leányiskolai épület. Ez egy másik udvarban állott, magasan építve, 15 év előtt, itt az árviz nem tett annyi kárt és használható volt. Midőn 1879. őszén a hitközség iskoláját újból megnyitotta, meghuzódunk ezen négy teremben, többnyire vegyes osztálybeli tanulókkal. De, Istennek hála, tanuló seregünk napról napra szaporodott, úgy hogy az 1881—2. tanévben iskolánk 526 növendéket számlált, (1879. tanévben 397 volt) és a tanulók nembeli elkülönítése minden osztályban szükségessé vált és véghez is vitetett. Hanem helyiség alig volt. A leány növendékek ideiglenes termekben el lettek helyezve, a hitközségi irodában, tanácsteremben és így tovább. De miután ez tovább nem volt semmiképen tartható, az előjáróság előterjesztése folytán a közgyűlés f. évi május hóban elhatározta, hogy egy új iskolahelyiséget építet. A szót a tett követte, és a szép, izléses, csinos épület rendeltetésének át lett adva. Építője Lederer Ede, hírneves építőmester, ki számos épületnek teremtője; művezetője Darvas Lajos mérnök volt. Az épület ugyanazon helyen áll, a hol bedőlt. Löw Lipót főrabbi 32 év előtt a szegedi hitközségben az első leányiskolát megnyitotta. Az épület emeletes, szilárd anyag és áll 4 tágas nagy teremből, tanácskozási terem és iskolaszertárból, zárt folyosóval; földszinten: a ritualis fürdői helyiség, két szoha, bassin, mellékszobával és ezeken kívül lakás az iskolaszolga számára. Az épület 24,000 frtba került; a város 75,000 téglát adományozott hozzá. Ez iskolának butorzata teljesen új és légfűtéssel el van látva.

A fölvatás tegnapelőtt történt a növendékek, tantestület és számos vendégek jelenlétében. Az ünnepély karénnal kezdődött, melyet alkalmi beszéd követett ft. dr. Löw J. főrabbi urtól, ki hathatósan és velősen a növendékeknek az iskola célját ecsetelte, megemlékezőn egyszermind az előjáróság, iskolaszék és hitközség tagjainak áldozatkészségéről. Az ünnepélyt egy karénnal zárta be. *Klein Salamon* tanító.

— A zsidók és keresztények közti házasságról szóló törvényjavaslat, miként az előző számunkban már jeleztük, köz-

vetlenül a Ház első üléseiben fog napi rendre kitézni. Hírlík, hogy e törvényjavaslatot nemcsak az antiszemita, hanem az ugynevezett „radikálisok“ is meg fogják támadni. Istóczy, Szalay Imre és Széll György nagyban készülnek már és igyekeznek a képviselőház kath. papjait álláspontjuknak megnyerni. Göndöcs Benedek baráti körben kijelentette ugyan, hogy ő a törvényjavaslat tárgyalásában csak egyszerű szavazatával fog részt venni, de azért még sem fognak hiányozni a lelkesi körökből. Rostaházy országgyűlési képviselő ellenzőleg fog hozzászólni. A zsidó felekezeti képviselők közül, eddigi értesítéseink szerint, csak Mezei Ernő fog részt venni a vitában. Hogy minő sorsa lesz a törvényjavaslatnak, azt előre megmondani alig lehet; s habár a kormány előterjesztései többnyire a többség hozzájárulására számíthatnak, a szóban forgó törvényjavaslat sorsa felett mégis nagyon különbözők a vélemények.

— A szombathelyi izr. hitközség e héten tartá kántorválasztását, melyen Goldstein M. urat, egy művelt és szakképzett férfit választott a megüresedett állomásra. Goldstein az utolsó ünnepek alkalmával annyira elbájolta érczes hangjával hallgatóit, hogy az állomásra egyhangulag választák meg hívei. E megtiszteltetés különben méltán megilleti Goldstein urat, ki nem csak igen szép hanggal és zenei műveltséggel bír, hanem azon kívül ügyes kompozitor is. Reméljük, hogy alatta felvirágzásnak indul ama hazafias és modern irány, melyet ő hivatva lesz a templomban terjeszteni.

— A vallások statisztikája. A közelgő Luther-ünnepélyen az a kérdés merül fel, hogy hány ember vesz ez ünnepélyben vallási érdekből részt. E kérdés eldöntése sokkal nehezebb, semmint az első pillanatra látszik; s pedig azért, mert a népszámlálás nem mindenütt terjedt ki a felekezeti különbségre és így csak általános statistikai számra vannak utalva. Oettingen „Morálistatisztikája“ szerint az 1400 millió ember, kik a földet lakják, következő csoportok szerint osztható fel: 800 millió pogány és csak 413 millió keresztény, a mi az összes emberiség harmadrészét teszi, — 120 millió mohamedán és 7 millió zsidó. A keresztények közül a katolikusok száma 210 millió (50.8%), a protestánsoké 115 millió (28%), a görög keletieké 80 millió (21.2%). Kolb híres statisztikus az ő összehasonlító statisztikájában a keresztények számát 425 millióra teszi; ebből 215 millió katolikus, 122 millió protestáns, 80 millió görög keleti és 8 millió a zsidó felekezethez tartozik.

— Halálozás B. Sz. Mihályról írják nekünk: F. évi október 15-én meghalt hitközségünk egyik kiváló tagja: Helfersohn Áron, élte 72-dik évében. A boldogultat kifogástalan jelleme és hazafisága széles körökben tették ismertté és mindenütt a legnagyobb tisztelet tárgyává. Halála nagy részvétet keltett nemcsak a nagyszámu rokonság, hanem sok barátai körében is. Az elhunytat özvegyén kívül két fia és négy leánya gyászolják. Áldás és béke poraira.

— Helyreigazítás. Dr. Maislis Mórnak mult heti számunkban megjelent cikkének utolsó mondataiba sajtóhibák csúsztak be, melyek helyre igazításával az illető passzusok helyesen így olvasandók: »Más ezer jelenlét alatt az illető körök — zsidók és nem zsidók egyaránt, — mindeddig csak némán szenvednek, de előbb-utóbb azok is napfényre kerülnek. Ha tehát a magyar társaság és a magyar kormány hazánkat az antiszemitizmus rákfenéjétől megmenteni akarják, legott fel kell hagyniok a kuruzslással, s hozzá kell látniok azon radikális gyógyításhoz, melyet a »Függetlenség« ellen alkalmaztak stb.«

Szerkesztői üzenetek.

- J. P. urnak Vác. A tárczában foglalkozunk vele, A vonal alatt annyit ér az ünneplés, mint a vonal fölött.
- E. F. J. L. Hódmező-Vásárhely. A Sz. Gy.-re vonatkozó adatokért fogadják köszönetünket, majd alkalmilag felhasználjuk.
- K. S. urnak Szeged. Szívesen fogadjuk öntől is. Olyan nagy községben két levelezőnek is akad teendője.
- H. S. B. urnak Sz.-Mihály. December elején.
- G. B. urnak Szentés. A lapot küldjük. Kérünk mielőbb izlelítőül egy kis referátát.
- Sz. M. urnak Budapest. Three removes are as bad as a fire. Helyes a megjegyzés és a kalendáriumi viszonyokra való tekintettel aktuális is.
- L. I. urnak Budapest. Mi a kérdéses cikket nem vettük. De különben sem adtuk volna ki, mert tárgya e lapok keretébe nem tartozik.
- Dr. Jurisnak Budapest. Nem vagyunk szenczációt hajhászok, hogy az elvi szempont feladásával egy ügyet rántsunk elő, a mely lapunkba nem való. A mi a jogi oldalát illeti, annak sem engedünk tért, mert nem vagyunk jogi szaklap.
- Hű barát. Lehet; de mi nem ismerjük.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel értesítjük a t. hitközségeket, hogy az **Egyenlőség** ezentúl mindennemű

községi hirdetések

közöl. Felkérjük ennél fogva a hitközségek tekintetes előjáróit, valamint a hitközségek lelkészi, hivatalnoki és tanítói karát, hirdetéseiket az **Egyenlőség** kiadó-hivatalának beküldeni, annál is inkább, mert e lap elterjedtségénél fogva legbiztosabb garanciát nyújt a hirdetés eredménye iránt.

A hirdetési díj legolcsóbban szabatik ki.

Az Egyenlőség kiadó-hivatala.

(V. ker. Széchenyi-utca 10. sz.)

Bátorkodom ezennel tiszteletteljesen közzétenni, hogy a **Werteheim M. féle** üzlethelyiséget az „arany eszmaéhoz” **Károly** aszarnya, **Károly-körút** átvettem, és valamint a **Károlykaszárnya 17. sz.** alatt letező **cipőüzletemet**, szintén a **„Párizsi cipőház”** czimre fogom tovább vezetni. A bennem 18 év óta helyezett biza emért hálás köszönetemet kifejezván, kérem, azt irányomban továbbra is fentartani, és én azon leszek, hogy azt minden irányban **szoliditás** által megérdemljem. Tisztelettel

Schwarz József.

Károlykört, a Rosuer-féle kávéház mellett

ajánlja a gazdagon felszerelt **cipő gyári raktárát** nagyban és kicsinyben, saját készítménye által legjobb és legolcsóbb árúnak elismertetett, alapított 1866. évben.

Hölgyek számára.

Kommod cipők eberlasiin vagy bőrből	1. —	1.20
Eberlasiin vagy bőr kommod cipők sarokkal és esokorral	1.60	1.80
Eberlasiin vagy bőr esatos cipők legolegánsabb esokorral	2.30	2.50
Eberlasiin Regatta félramástalppal legfin.	2.40	2.60
Zergebőr „ kettős talppal	2.50	2.80
Lakk gondolható legf. minőségű	2.80	3. —
Eberl. kamásnik 16 cm. magas, selyemezuggal és félramástalppal	3.30	3.50
Eberl. kamásnik 16 cm., magas, igen fin., gombokkal és esokorral	3.50	3.80
Eberl. kamásnik la kborítással félramástalppal igen elegáns	3.50	3.80
Kid. (keztübbör) kamásnik selyem czuggal	3.80	4. —
köröskörül lakkal bevonva legfin. minőségű	3.80	4. —
Zerge-, vagy chagrain bőrkamásnik kettős talppal	3.30	3.50

Urak számára.

Papucok legf. bőrből } sarok nélkül	1.10	1.30
Commod cipők	1.20	1.40
Pincéz cipők czuggal mindkét oldalon	2.50	2.80
Regatta „ erős chagrain vagy zergebőrből legf. borjúkid vagy szalonlakkból legjobb minőségű	3.40	3.80
„ minőségű	4. —	4.30
Zerge- vagy Chagrainbőrcipők szegezve nagyon tartós	3.80	4. —
Czucos cipők erős kettős talppal munkásoknak	3.60	3.80
Borjubőr (Wichsbőr) legjobb fajta	4. —	4.50
Borjúkid (keztübbör) cipők legf. fajta	4.20	4.50
„ köröskörül lakkal bevonva nagyon finom	4.20	4.50

Minden fentnevezettek előálló varrott talppal párja 50 kerral drágábbak, továbbá nagy raktár **jeany-, flu, es gyermekcipők**bol a legolcsóbb árakon. Megbizások a vidékről utánvétellel pontosan és lelkifuroratosan eszközöltetnek. Nem illők készséggel kicseréltetnek.

Képes árjegyzékek bérmentve.

VONALZÓ-INTÉZET

KÖNYV- ÉS KÖNYOMDA

KÖNYVKÖTŐDE

GŐZERŐVEL MŰKÖDŐ INTÉZET

10 gyorsajtó, 6 kézi sajtó, 3 vonalozógép, 15 segédgép és több mint 500-féle betűvel

GALVANOPLASZTIKA

ZINKOGRAFIA

Deutsch M. féle műv. intézet

KITÜNTETVE

az osztrák, angol, porosz, francia és württembergi nagy aranyérmekkel

A MŰVÉSZELET ÉS TUDOMÁNYÉRT. ERDEMEMÉREM BÉCS 1873 OKLEVÉL LONDON 1871

TÖMÖNTÖDE

ÜZLETI KÖNYVEK GYÁRA

FAMETSZÉS

Első budapesti butor-bazár

IV., Deák Ferencz-utca 7,

Ajánlja a t. közönségnek dusan felszerelt raktárát fa- és kárpitozott butorokban, szaloda-, iroda- és kiházaitási berendezéseket.

Szabadalmazott gyermekpólyázó szekrényeim fürdőkészülékkel 3 különféle alakban

valamint gyermekbutorok mindig kaphatók.

Tisztelettel
Az „első budapesti butorbazár” Budapesten

IV. Deák Ferencz-utca 7 I. em.

FRANKL B.

Butor-eladás nagyban és kicsinyben

Uj képes mintakönyv legujabb rajzokkal ára frt 1.50. Eladása mindennemű butoranyagoknak, valamint bel- és külföldi fák és furniereknek.

Hirdetéseket elfogad
november 1-jétől
kiadóhivatalunk

V., Széchenyi-utca 10. szám.